

10. Sheldon S. B. Improving Student Behavior and School Discipline with Family and Community Involvement [Електронний ресурс] / S. B. Sheldon, L. Joyce, J. L. Epstein // Education and Urban Society. – 2002. – Vol. 35, № 1 – P. 4–26. – Режим доступу до журн. : <http://eus.sagepub.com/cgi/content/abstract/35/1/4>

РЕЗЮМЕ

Н. Л. Голубкова. Партнерство школи, семьи и общины как средство улучшения поведения учащихся и дисциплины в школах США.

В статье дана характеристика основных стратегий партнерства американской школы, семьи и общины, направленных на уменьшение количества нарушений школьной дисциплины учащимися и создание безопасного благоприятного для обучения и развития детей среды в общеобразовательных учебных заведениях в контексте реформы среднего образования США.

Ключевые слова: партнерство школы, семьи и общины, совместные мероприятия, вовлечение семей и общин в деятельность школы, шесть приоритетных направлений, безопасная, благоприятная для обучения и развития детей среда, школьная дисциплина, активизация, волонтерство родителей и членов общин, улучшение поведения учащихся.

SUMMARY

N. Golubkova. School, family and community partnership as a means of improving the US high school students' behavior and school discipline.

The article is devoted to characterizing the main strategies of American school, family and community partnership in order to decrease high school pupils' discipline problems and to promote safe and favourable for learning environment in the context of the secondary education reform.

Key words: school, family and community partnership, collaboration, family and community involvement into school activity, six types of involvement, safe, focused on learning environment, school discipline, to intensify parents and community volunteerism, improvement of student behavior.

УДК 351.851.4(73)

О. І. Огієнко

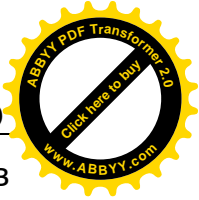
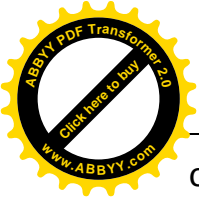
Інститут педагогічної освіти
і освіти дорослих НАПН України

ПЕДАГОГІЧНА ОСВІТА НОРВЕГІЇ: ГЕНЕЗА І ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ

У статті досліджено генезу педагогічної освіти в Норвегії; обґрунтовано періодизацію її розвитку; визначено особливості та тенденції розвитку підготовки норвезького вчителя.

Ключові слова: генеза, періодизація, тенденція, розвиток, педагогічна освіта, Болонський процес.

Постановка проблеми. Соціально-економічні зміни, що відбуваються в Україні, зумовлюють процеси реформування системи освіти, яке, у контексті входження України до Болонського процесу, інтеграційних прагнень до єдиного європейського та світового освітнього простору, тісно пов'язано з вивченням позитивного закордонного досвіду розбудови систем освіти і,

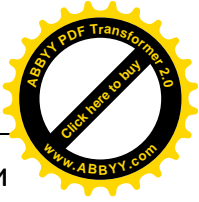
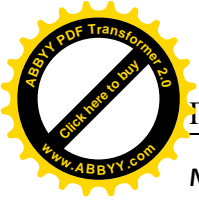
особливо, систем підготовки вчителів. Це актуалізується тим, що в документах ЮНЕСКО, Ради Європи, Організації Міжнародної Співпраці і Розвитку, Міжнародної організації Праці вчителів ХХІ століття проголошуються носієм суспільних змін. Оскільки від якості його підготовки залежить ефективність модернізації всієї системи освіти, важливим стає пошук оптимальних шляхів ефективної підготовки майбутнього вчителя, що актуалізує активне вивчення та узагальнення позитивного європейського та світового освітнього досвіду з цього питання.

Однією з країн, систему педагогічної освіти якої доцільно вивчати, є Норвегія. Це зумовлюється тим, що, по-перше, Норвегія – високорозвинута країна, в якій розвиток освіти є пріоритетом; по-друге, система освіти відноситься до самих егалітарних у Європі (поряд з освітніми системами Швеції та Фінляндії), по-третє, система підготовки вчителів у Норвегії визнається однією з ефективніших в світі; по-четверте, за формальними показниками рівності в освітніх можливостях Норвегія займає провідне місце; загальні витрати на освіту складають 6,8% від валового національного продукту, тоді як середній показник по країнам Європейського Союзу – 5%.

Аналіз актуальних досліджень. Аналіз психолого-педагогічної літератури засвідчив, що незважаючи на досить ґрунтовне вивчення розвитку систем педагогічної освіти у багатьох розвинутих країнах Європи та Америки, досліджень стосовно розвитку педагогічної освіти в Норвегії проводилося недостатньо. Необхідно відмітити наукові праці Р. Грана, І. Луговської, що присвячені розвитку шкільної освіти; Н. Вишневської, яка досліджувала проблему реформування вищої освіти; О. Ємельянової та В. Семілетко, які розглянули деякі аспекти підготовки вчителів; Н. Макарової, яка вивчала проблеми дошкільного виховання. Цікавими є дослідження норвезької системи освіти, що проводили Г. Васьківська, І. Берньє, Н. Гарм, І. Іванюк, К. Карлсен, Л. Ронінсбак, А.- Ульсон та інші.

Мета статті – дослідити генезу педагогічної освіти в Норвегії. Завданнями статті є: обґрунтування періодизації розвитку педагогічної освіти в Норвегії; визначення особливостей та тенденцій підготовки норвезького вчителя.

Виклад основного матеріалу. Аналіз психолого–педагогічної літератури доводить, що педагогічна освіта в Норвегії має досить тривалу історію та певну специфіку. Це зумовлює необхідність ретроспективного аналізу зародження та розвитку педагогічної освіти, оскільки без знання

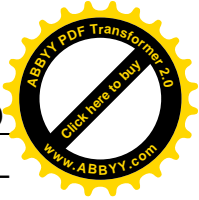
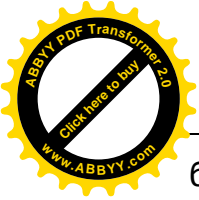

минулого дуже важко зрозуміти сьогоденний стан та прогнозувати подальший розвиток цього важливого напрямку в освіті Норвегії. Крім того, діалектика як метод пізнання, включає, за Г. Ф. Гегелем, принцип історизму, який дає можливість всебічно вивчити предмет наукового дослідження у його розвитку, зумовленості зовнішними та внутрішніми об'єктивними факторами, що, у свою чергу, дозволяє виявити його властивості та взаємозв'язки з урахуванням особливостей конкретно-історичних умов даної епохи [3].

Становлення та розвиток системи освіти Норвегії взагалі, та системи педагогічної освіти зокрема, зумовлюється як соціально-економічними, так й історичними, культурними особливостями Норвегії. Країна, яка виникла давно, але тільки у 1905 році одержала свою незалежність, була вимушена враховувати освітню політику тих держав, до складу яких вона входила (Данії, Швеції). Проте з моменту свого зародження та до сьогоденного дня однією з цілей освіти є рівний доступ до навчання всіх верств населення, прагнення надати можливість здобувати знання кожному впродовж життя. Тому не дивно, що у якості завдань державної освітньої політики надавався пріоритет освітнім інституціям і особлива увага завжди приділялася підготовці педагогічних кадрів.

Аналіз психолого-педагогічної літератури [1–8] дозволяє стверджувати, що система освіти Норвегії пройшла тривалий і складний шлях свого розвитку. Саме цим пояснюється необхідність її історико-педагогічного аналізу, оскільки без знання соціально-економічних потреб суспільства та людини, а також філософських та соціальних ідей минулого дуже важко зрозуміти сьогоденний стан та прогнозувати подальший розвиток цього важливого напрямку в освіті скандинавських країн.

Цікавим, на нашу думку, є підхід до аналізу розвитку освіти Ола Свейна [2], який базується на особливостях формування національної цілісності норвезького народу. Особливе значення приділяється Закону про освіту 1889 року, який ввів обов'язкову початкову освіту та може розглядатися як пусковий механізм цілеспрямованого формування національної свідомості, що активізував розвиток системи педагогічної освіти у країні. Дослідниця виділяє релігійний, утилітарний, національно-демократичний та класичний періоди (проекти) розвитку, які тісно взаємозв'язані та взаємозумовлені. Зазначається, що в релігійний період провідну роль у розвитку освіти відігравала церква та релігійні рухи, в утилітарному, або прагматичному, –

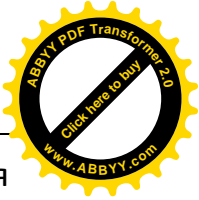
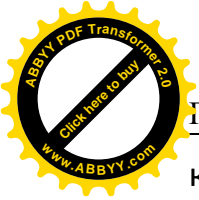
бюрократична еліта та робітничий рух, у національно-демократичному – народні рухи та ліберально налаштовані педагоги.

Ретроспективний аналіз розвитку освіти у Норвегії дав можливість дослідити періодизацію розвитку педагогічної освіти цієї країни, основними критеріями якої стали: конкретно-історичні події, об'єктивні закономірності соціально-економічного, політичного та культурного розвитку держави та освітньої системи в цілому, суспільний характер освіти, характерні особливості та зміни у підготовці вчителя, поява та динаміка якісно нових інституційних форм та змісту педагогічної освіти.

Перший період розвитку педагогічної освіти – підготовчий. Його нижньою межею став 1152 р., коли з'явилися перші формальні школи, а верхньою – 1738 р., що співпадає з підготовкою до проведення першої освітньої реформи 1739 року. Цей період характеризувався відсутністю цілеспрямованої підготовки вчителів та усвідомленням її необхідності. Підкреслимо, що до середини XVIII століття більшість норвежців були безграмотними.

Зазначимо, що цей період характеризувався значними соціально-економічними змінами, в основі яких лежав загальний економічний підйом у всіх сферах життя: у сільському господарстві, торгівлі, зростанні міст, розширенні ремесел. Водночас поглиблювалася соціальна стратифікація суспільства, почали формуватися державні інститути, система управління, військова організація тощо. Церква активно підтримувалася королівською владою. Саме їй належала монополія в галузі освіти та культури. Причому розвиток освіти зумовлювався й потребами релігійно-просвітницького характеру. Церква вважала освіту важливим фактором утвердження християнства. Тому, з одного боку, вона була зацікавлена у підготовці грамотних людей, здатних читати Святе писання, а з іншого – вважала, що поширення освіти, яка в Середньовіччі носила релігійний характер, буде сприяти подоланню язичництва та переходу населення у християнську віру. Королівська влада теж була зацікавлена в розвитку освіти, поширенні грамотності, оскільки, сприяючи утвердженню християнства, вона тим самим зміцнювала нову, більш гнучку теологічну основу ранньої феодальної монархії, яка мала обґрунтовувати «божественне походження» державної влади.

Зауважимо, що вплив церкви на розвиток освіти не можна недооцінювати, оскільки саме собори та монастирі були осередками

культури та знань, хоча невисоких за якістю, але таких, які опікувалися просвітою не тільки дітей, а й дорослих. Здійснювалася освіта у формі вивчення Священного писання, християнської проповіді та церковних ритуалів, які сприяли моральному, етичному, естетичному розвитку людини, стверджували ідеали самообмеження.

Історичний аналіз свідчить, що зародження норвезької системи освіти пов'язане з відкриттям шкіл при кафедральних соборах та монастирях під патронатом католицької церкви в ранньому Середньовіччі вже у XI столітті.

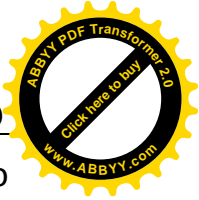
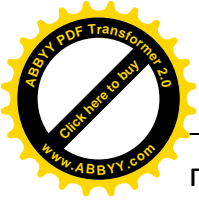
Отже, церкви та монастирі були єдиними острівками письменності та культури серед масової неграмотності населення. Така ситуація зберігалася у скандинавських країнах ще й у пізньому середньовіччі.

Другий період – пошуковий – період перших законів про освіту (1739–1827 рр.). Його межі зумовлені проведенням перших освітніх реформ 1739 р. та 1827 р. та тими подіями, що були викликані ними. Після ухвалення першого закону про освіту 1739 р., у якому було закріплено право всіх дітей на освіту в початковій школі, їх почали вчити читати і давати знання про Християнство, орієнтуючись в основному на читання релігійних книжок [1]. Проте до початку XIX століття в Норвегії все ще залишалося багато неграмотних дітей. У цьому контексті велике значення мав новий закон про освіту 1827 р., який зробив обов'язковими предметами у школі письмо, математику і спів. Діти отримали можливість відвідувати школу декілька тижнів впродовж року. І саме у цьому законі вперше на законодавчому рівні було оголошено про обов'язковість підготовки вчителів. Проте поява перших семінарів та курсів з підготовки вчителів розпочалася заздалегідь: у 1750 році у м. Берген, у 1818 році – у Квітізейді, а у 1826 році – у Тромсе [1; 3].

Визначною подією цього періоду стало заснування першого університету в Осло у 1811 році, який аж до 1946 року був єдиним навчальним закладом такого рівня. У ньому налічувалося 7 факультетів, де можна було вивчати традиційні тоді в Європі спеціальності. Типовим було і створення при факультетах спеціалізованих коледжів, що давали професійну підготовку після середнього рівня. До початку XX в. вони стали автономними навчальними центрами.

Третій період розвитку педагогічної освіти – законодавчий, охоплює 1828–1905 рр. Його важливими подіями стали:

- переведення у серпні 1884 року сектору педагогічної освіти на повне державне субсидування та проголошення сфери освіти

пріоритетною. Створення сприятливих умов для здійснення освітнього процесу у вищих навчальних закладах призвело до збільшення набору студентів. У 1898 році 68% випускників шкіл навчалися в університетах та коледжах Норвегії в порівнянні з 25% в 1875 році [1; 6];

- прийняття «Білого» закону 1891 року, який проголошував провідні засади національної політики держави у сфері вищої освіти: спеціалізація, взаємодія освітніх структур усіх рівнів, у тому числі органів управління; інтеграція у світовий освітній процес;

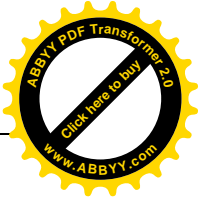
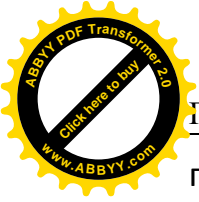
- введення у 1889 р. обов'язкої семирічної початкової та середньої освіти. Діти починали вчитися в школі з 7 років і закінчували школу у віці приблизно 14-ти років, після чого проходили конфірмацію в церкві;

- набуття незалежності Норвегією у 1905 році, що дозволяло створювати національну систему освіти та організовувати процес підготовки педагогічних кадрів згідно з вимогами, тенденціям реформування норвезького суспільства.

Четвертий період – інституційний період, охоплює першу половину ХХ століття (1905–1945 рр.) та характеризується інтенсивним пошуком моделі підготовки вчителя, створення мережі навчальних закладів з підготовки вчителя. Його провідною відмінністю є різноманітність та альтернативність як у програмах, так і тривалості та рівнів навчання; розуміння важливості підготовки не тільки вчителів для середньої, а й для початкової школи; усвідомлення гармонізації між базовими дисциплінами та вузькою спеціалізацією тощо [1; 3; 4].

Наступний період (п'ятий) – реформіський, тривав з 1945 по 70-ті роки ХХ століття і характеризувався високим рівнем централізації управління, прийняттям відповідних законодавчих документів. У цей період були відкриті університети в Бергені, Трондхейм, Тромсе. Чотири університету і шість коледжів університетського рівня пропонували абітурієнтам академічні програми в галузі сільського господарства, медицини, архітектури і освіти.

Наприкінці 1960-х років у Норвегії виникли нові школи (в основному семи- та дев'ятирічні). Вчителів не допускалися у ці школи без одержання однорічної освіти за спеціальними дисциплінами (приблизно 15 різних предметів). Такі вимоги сприяли покращенню якості знань у вчителів з кожної дисципліни, встановлення товариських відношень між викладачами та учнями. Проте викладання стало більш предметоорієнтованим і менше

підпадало під вплив інтересів того, хто навчається.

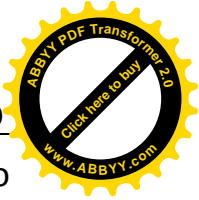
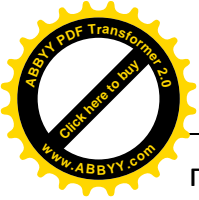
Визначною подією цього періоду стало введення обов'язкової дев'ятирічної освіти у 1969 році та законодавчого акту 1973 року, який регламентував політику держави в галузі педагогічної освіти. Згідно з цим актом університети і коледжі Норвегії мали вести підготовку студентів за трьома основними напрямками: вчитель загальної кваліфікації, вчитель першого ступеня, вчитель вищої кваліфікації. Відмінність при отриманні того чи іншого кваліфікаційного рівня складалася у переліку предметів, що вивчалися, загальним терміном навчання в навчальному закладі вищого ступеня, обов'язковим проходженням семестрового курсу педагогічної практики. Зазначимо, що в сучасній системі педагогічної освіти саме за такими кваліфікаційними рівнями здійснюється підготовка вчителів [1; 4; 5].

Для координації діяльності освітніх установ середньої та вищої освіти, які здійснюють педагогічну підготовку, було створено у 1965 році спеціальний комітет з питань університетської підготовки. Проте діяльність ВНЗ різного профілю та рівня не координувалася, так як навчальні заклади відносилися до різних міністерств: культури, сільського господарства, охорони здоров'я. Це стало поштовхом для початку процесу адміністративних реформ на початку 80-х років ХХ століття.

Шостий період – період реструктурування, розпочався у 80-х роках ХХ-го століття та триває по теперішній час. Він характеризується реструктуризацією норвезької системи освіти, що зумовлювалося необхідністю надання рівних можливостей для здобуття освіти різним верствам населення і представникам національних меншин, забезпеченням демократизації в освіті. Наголосимо, що Норвегія завжди дотримувалася принципу рівності можливостей для здобуття освіти всіма соціальними і віковими категоріями населення незалежно від статі, положення в суспільстві, здібностей, культурної спадщини.

Важливою подією у 1981 році стало проведення реформи вищої освіти, в результаті якої університети і коледжі університетського рівня отримали субсидії від держави на розвиток інфраструктури, проведення наукових досліджень, зміцнення міжнародних контактів; був введений новий стандарт вищої освіти; створено Міністерство освіти, науки і церкви, що дозволило посилити роль держави в управлінні та фінансуванні системи освіти, в тому числі, і педагогічної освіти (1982 р.).

Як наголошується в документі «Вища освіта в Норвегії», демократизація

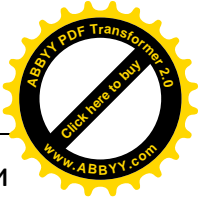
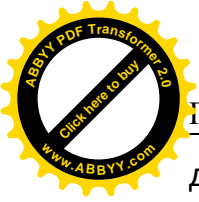
передбачає децентралізацію процесу управління освітою. І дійсно характерною ознакою сучасної системи освіти є гармонійне поєднання децентралізації управління, створення гнучкої законодавчо-правової бази, програм, моделей підготовки та контролюючих функцій Міністерства освіти, науки та церкви, розробки ним базового курікулума [8].

Дослідження свідчить, що до середини ХХ століття фінансуванню системи педагогічної освіти не приділялася належна увага. Тільки з 50-х років минулого століття держава починає істотну частину коштів направляти на розвиток і реорганізацію внутрішньої системи управління та організації педагогічної підготовки вищих навчальних закладів – до 40% всіх державних витрат на вищу освіту. Водночас збільшується частка фінансування й середніх професійних навчальних закладів. До середини 70-х років фінансування вищої освіти збільшилося в порівнянні з попередньою декадою в п'ять разів. У наступні роки видатки на вищу школу розширювалися не настільки стрімко. У загальних державних витрат на освіту, асигнування на установи, що здійснюють педагогічну підготовку, складають більш ніж 13% [6; 8].

Зауважимо, що вищою інстанцією, яка затверджує стратегію розвитку вищої освіти, її бюджет, є Стортинг (норвезький парламент). Університети та коледжі лише вносять свої пропозиції, а остаточне рішення приймає Стортинг.

Визначальними подіями сучасного періоду розвитку педагогічної освіти стали Реформа-94 та Реформа-97 [6]. Метою реформ було створення гнучкішої системи освіти, яка забезпечує широкі можливості країни та готує суспільство для сприйняття постійних суттєвих змін. Згідно з реформою на порядку денному такі завдання: забезпечити учнів теоретичними знаннями і практичною підготовкою для використання їх у різних сферах громадської та підприємницької діяльності; підготувати учнів до «революції в знаннях» і до життя в умовах інтернаціоналізації всіх сфер суспільства; забезпечити школярів розумним балансом між теоретичними знаннями та спеціалізацією, базовими знаннями й професійною кваліфікацією; створити таку систему освіти, яка б змогла охопити всіх молодих і дорослих людей. Паралельним завданням була підтримка децентралізації шкільної системи [2, 20].

Під час виконання заходів, передбачених реформами, було переглянуто систему підготовки й координації вчителів та законодавство стосовно цієї ситуації. В результаті були підготовлені національний план підвищення кваліфікації вчителів та національний план освіти для

дорослих. Завдяки налагодженню тісного співробітництва між різними інститутами вищої освіти засновано національну «Робочу мережу Норвегії», яка сприяє обміну педагогічним досвідом та впровадженню новітніх інформаційних технологій у процес навчання [2, 21].

В даний час професія вчителя є досить пріоритетною у Норвегії. Про це свідчить документ Міністерства освіти, науки і церкви Норвегії «Щорічна статистика в освіті». У 2001 році з 68000 вчителів 36000 зайнято в сфері початкової та неповної середньої освіти, 1200 – в соціальних школах для особливих дітей і 20000 вчителів у старшій ланці [8].

Уряд Норвегії контролює діяльність навчальних закладів, котрі здійснюють професійно-педагогічну підготовку вчителів, в той же самий час підтримує процес їх поновлення. Сьогодні Міністерство освіти, науки і церкви, визначаючи стратегії реформування системи педагогічної освіти, керується реальною інформацією про потреби суспільства та індивідуальні запити особистості.

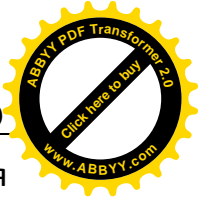
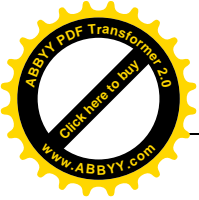
Сучасний розвиток педагогічної освіти у Норвегії зумовлений положеннями Білої книги «Вчитель – його ролі та освіта» (2008–2009 рр.), у якій уряд пропонує нову програму підготовки вчителя з орієнтацією на підготовку «рефлексуючого практика» та на вчителя-дослідника [7].

Згідно з документом Міністерства освіти, науки і церкви Норвегії «Зміст навчання та освітні стратегії в XXI столітті», соціальне середовище – істинний важіль виховного процесу, а вся роль вчителя зводиться до управління цим важелем. Тому головна психологічна мета навчання та виховання – цілеспрямоване і навмисне вироблення в дітей нових форм їх поведінки, діяльності, тобто планомірна організація їх розвитку (142, 27).

Висновки. Отже, проведений ретроспективний аналіз розвитку педагогічної освіти у Норвегії дозволив зробити такі висновки:

- система педагогічної освіти Норвегії пройшла тривалий і складний шлях свого розвитку, який зумовлюється як історичними та соціально-економічними факторами, так й національними особливостями, що дозволило виділити такі періоди у її розвитку: підготовчий, пошуковий, законодавчий, інституційний, реформіський, реструктурний;

- майбутній норвезький педагог у процесі навчання транслює знання про структуру, функції та культурну спадщину соціуму. Збереження та розвиток самобутності і унікальності культурної спадщини норвезького суспільства – одне з ключових завдань педагогічної освіти;

- результатом розвитку педагогічної освіти Норвегії є формування «ефективного вчителя» через демократизацією системи підготовки педагога; створення умов для його саморозвитку та самовдосконалення;

- провідними тенденціями розвитку педагогічної освіти Норвегії є:
а) макротенденції чи глобальні тенденції: тенденція інтеграції у загальноскандинавський та загальноєвропейський освітній простір; тенденція національної спрямованості педагогічної освіти, які тісно взаємопов'язані та взаємозумовлені. Наголосимо, що національна спрямованість педагогічної освіти полягає у невіддільності її від національного ґрунту, її органічному поєднанні з національною історією і народними традиціями, збереженні та збагаченні культури норвезького народу. Макротенденції забезпечують мобільність та конкурентоспроможність норвезького вчителя;

б) мезотенденції: тенденція фундаменталізації педагогічної освіти, що забезпечується як посиленням теоретичної, так і практичної складових професійної підготовки норвезьких вчителів; тенденції гуманізації, демократизації, диверсифікації, децентралізації, неперервності та тенденція зростання престижу професії педагога;

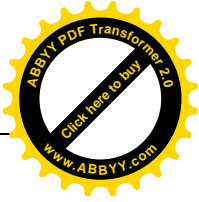
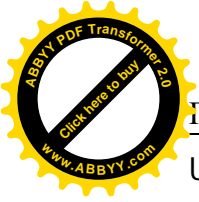
в) мікротенденції, до яких відносяться: багатоукладність, варіативність, гнучкість. Ці тенденції передбачають створення можливостей для широкого вибору форм освіти, навчально-виховних закладів, диференціації та індивідуалізації навчально-виховного процесу;

- ретельне вивчення та аналіз норвезької системи педагогічної освіти може стати у нагоді на шляху розбудови системи підготовки вчителів в Україні.

Перспективним напрямом подальшого дослідження може стати дослідження змісту педагогічної освіти у Норвегії, вивчення особливостей організації педагогічної практики майбутніх норвезьких вчителів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Емельянова О. В. Пути и методы организации непрерывного профессионального образования в Норвегии / О. В. Емельянова // Педагогическое образование в эпоху перемен : результаты научных исследований и их использование в образовательной практике : сб. научных статей. – СПб. : РГПУ им. Герцена, 2009. – С. 249–254.
2. Іванюк І. В. Норвезька система освіти: структура, принципи, реформи / І. В. Іванюк // Шлях освіти. – 2004. – № 2. – С. 19–23.
3. Огієнко О. І. Тенденції розвитку освіти дорослих у скандинавських країнах: монографія / О. І. Огієнко ; [за ред. Н. Г. Ничкало]. – Суми : Еллада-S, 2008. – 444 с.
4. Aakre B. M. Vocational Teacher Education A Norwegian Context / Bjorn Magne Aakre // Bulletin of Institute of Vocational and Technical Education 5(2008) № 10, P. 34–52.
5. Berg B. Development of Teacher Education in Norway with a Focus on 4-year

Undergraduate Study [Електронний ресурс] / В. Berg. – 2007. – Режим доступу :

www.see-educoop.net/education_in/pdf/.../teseen.../Norway.pdf.

6. Education in Norway // The Royal Ministry of Education, Research and Church Affairs. – Oslo, 1997. – 48 p.

7. FACT SHEET: White Paper on Teacher Education «The teacher – the role and the education» (Report to the Storting № 11 (2008–2009) Principal elements. ([Report No.11 to the Storting](#)). – Oslo : Ministry of Education and Research, 2008. – 67 p.

8. Garm N. Teacher education reform in Europe: the case of Norway; trends and tensions in a global perspective / Ninna Garm and Gustav E. Karlsen // [Teaching and Teacher Education](#). – [Vol. 20](#). – [Issue 7](#). – 2004. – P. 731–744.

РЕЗЮМЕ

Е. И. Огиенко. Педагогическое образование Норвегии: генезис и тенденции развития.

В статье исследуется генезис педагогического образования в Норвегии; обосновывается периодизация его развития; определяются особенности и тенденции подготовки норвежского учителя.

Ключевые слова: генезис, периодизация, тенденция, развитие, педагогическое образование, Болонский процесс.

SUMMARY

H. Ogienko. Teacher education in Norway: genesis and tendencies of development.

In the article teacher education genesis in Norway is investigated; the periodization of its development is proved; features and tendencies of Norwegian teacher training are defined.

Key words: genesis, tendency, periodization, development, teacher education, Bologna process.

УДК 378. 147. (430)

Л. С. Отрощенко

ДВНЗ «Українська академія
банківської справи НБУ», м. Суми

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАННЯ ЗА КОРДОНОМ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОГО ПРОФІЛЮ НІМЕЧЧИНИ

У статті розглянуто особливості організації навчання за кордоном майбутніх фахівців зовнішньоекономічного профілю Німеччини у межах обміну студентами між ВНЗ-партнерами, а також програм з метою отримання подвійного диплому. Проаналізовано європейські програми зі сприяння освіті протягом життя, активним учасником яких є Німеччина.

Ключові слова: навчання за кордоном, фахівці зовнішньоекономічного профілю, обмін студентами, подвійний диплом, Німеччина.

Постановка проблеми. Сучасний світ характеризується процесами глобалізації та інтернаціоналізації економіки, відкриттям кордонів, виникненням нових ринків, зростанням трудової міграції. Більшість країн переходить до ринкової економіки, демократизації й інформатизації суспільства, що утверджує ключову роль освіти у піднесенні економічного